

SLOVENSKO A SLOVÁCI V SÚČASNÝCH MAĎARSKÝCH UČEBNICIACH DEJEPISU

JÚLIUS ALBERTY

ALBERTY, J.: The Slovaks and Slovakia in Hungarian course books on history. *Historický časopis*, 52, 1, 2004, pp. 135–148, Bratislava.

The current Slovak historiography and teaching of history as a subject in school should search for and present those processes, phenomena and personalities which are compatible with the so-called European historical dimension in connection with the current historical environment. The Hungarian State represented such an environment. The author of this study has investigated current Hungarian course books. He studied the origin and the end of Hungarian state in the Slovak historical context. He has come to the conclusion that we have to respect historical facts, evaluate them with tolerance and in such a way we can overcome the residues of political conceptions, which were revived after 1990. The European Union is also a cultural phenomenon including the common historical heritage. The cultural and moral challenge is to make the Central European environment enter the Common Europe with settled mutual historical relations.

History. Slovakia. The Slovaks and Slovakia in current Hungarian course books.

Ak má výučba dejepisu prispievať k vzájomnému poznaniu sa, porozumeniu a tolerancii didakticky najzložitejším, tým aj najnáročnejším a najcitlivejším je učivo a jeho motivácia, ktorým sa prezentujú uzlové udalosti a procesy slovensko-maďarskej historickej komunikácie. Ide o vznik a charakter spoločného uhorského štátu, o jeho rozklad a zánik a o slovensko-maďarské vzťahy pred 2. svetovou vojnou a po nej. Situáciu komplikuje skutočnosť, že napriek viac ako polstoročnej vcelku produktívnej spolupráci slovenských a maďarských historikov nedošlo k výraznejšiemu posunu, k vecnému a hodnotovému konsenzu. Nemenej závažným je ale fakt, že jednostranné účelové interpretácie (hungarizmus a ireidenta) boli celé desaťročia žičlivým a priťažlivým politickým, ale aj didaktickým programom,¹ takže sa implantovali do spoločenského historického povedomia. Udalosti rokov 1938 – 1939 (odtrhnutie južného a východného Slovenska) revitalizovali nacionalizmus aj pri slovenskej populácii. Satelitné postavenie pod spoločnými diktátormi (Hitler, Stalin, Brežnev) zasunulo slovensko-maďarské vzťahy pod ideologický dáždík národného socializmu či proletárskeho internacionalizmu, ale ich problémy vegetovali ďalej, aby sa po páde totality (1989 – 1990) odkryli, síce s inverziou napr. na Benešove dekréty, ale aj s reminiscenciou na staré vzájomné krivdy.

***

Historickým epicentrom novovekých slovensko-maďarských vzťahov je nepochybne Trianon – zámok pri Paríži, v ktorom 4. júna 1920 Maďarsko ako porazený štát podpísalo mierovú zmluvu a akceptovalo hranice so svojimi susednými štátmi (z historického Uhorska mu zostalo 28 % územia a 36 % obyvateľstva).

¹ V školách sa pred a po vyučovaní žiaci a študenti modlili tzv. „Maďarský otčenáš“: Verím v jedného boha, v jednu vlasť, v božiu spravodlivosť, (a preto) vo vzkriesenie Veľkého Maďarska (Uhorska, pozn. J. A.); revizionistické heslá a výzvy boli vo všetkých učebniciach (nielen dejepisu; „Všetko naspät’!“, „Tak bolo, tak bude“ a pod.). Történelem IV. 1914–1994, Magyar Lajos alapítvány, 1996, s. 124.